

Reactie H2 Platform op de internetconsultatie voor de wijziging van de Regeling energie vervoer in verband met de implementatie van Richtlijn (EU) 2018/2001 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen (RED 2) en ter uitvoering van het Klimaatakkoord

Den Haag, 4 oktober 2021

Dank voor de mogelijkheid tot inbreng bij het wijzigen van de Regeling energie vervoer voor de implementatie van de RED 2. Een adequate implementatie van de RED 2 is een noodzakelijke voorwaarde voor het tot ontwikkeling kunnen brengen van waterstofproductie en -toepassing in mobiliteit, gelet op met name de mogelijke waarde van HBE die de businesscase van waterstofproducenten/-leveranciers ondersteunt.

Voordat wij specifiek ingaan op de voorgestelde Regeling energie vervoer, hechten wij eraan andermaal te onderstrepen – net als bij onze eerdere reactie op het ter consultatie voorgelegde Besluit energie en vervoer – dat het steeds belangrijk is om het hogere doel voor ogen te houden en voorgenomen wet- en regelgeving mede vanuit dat perspectief te beoordelen: de energietransitie is een vraagstuk voor de komende decennia en het is zaak om onmisbare elementen van die transitie op langere termijn nu al in hun ontwikkeling en opschaling te ondersteunen. Wij doelen hierbij op hernieuwbare waterstof, dat tot 2030 nog niet tot grootschalige CO₂ reductie leidt, maar daarna onmisbaar is voor vergaande en op basis van de RED 3 naar verwachting ook verplichte CO₂ reductie bij eindgebruikers die daarvoor afhankelijk zijn van groene moleculen. De mede via hernieuwbare waterstof diep gedecarboniseerde toekomst start bij de (van overheidszijde ondersteunde) investeringen van vandaag, in waterstofproductie en -toepassingen. Daarbij staat niet alleen een CO₂ neutrale toekomst op het spel, maar ook een welvarende toekomst, waarin Nederland de hem nu toegedichte leidende rol op het gebied van hernieuwbare waterstof waarmaakt in alle facetten (waaronder productie, import/export, opslag en distributie, alsmede toepassing in industrie, gebouwde omgeving, energiesector en vervoer). Adequate ondersteuning van de ontwikkeling en opschaling van waterstof-waardeketens mede via de RED 2 is een voorwaarde voor het behalen van Nederlandse decarbonisatiedoelen, alsmede voor Nederland om in Europa een toonaangevende rol in de waterstoftransitie te verwerven en behouden zoals beoogd door het kabinet. Tenminste even belangrijk is dat de voorgenomen wet- en regelgeving daadwerkelijk praktisch uitvoerbaar is voor de industrie.

Hierna staat, mede in het licht van het voorgaande, de specifieke reactie van het H2 Platform op de voorgestelde wijzigingen van de Regeling energie en vervoer.

1. Artikel 8a over het inboeken van waterstof om voor HBE in aanmerking te komen

Het nieuwe artikel 8a gaat over het inboeken van gasvormige hernieuwbare brandstof waarmee – zo begrijpen wij uit de Regeling – waterstof bedoeld is, in casu pure waterstof die gasvormig of vloeibaar geleverd kan zijn (artikel 8 gaat over hernieuwbare vloeibare brandstoffen – methanol, kerosine of LNG – die zijn gemaakt met hernieuwbare waterstof).

Voor het inboeken van waterstof of uit waterstof gemaakte methanol, kerosine of LNG en het zodoende verkrijgen van HBE moet het gaan om een geleverde hoeveelheid die boekhoudkundig wordt vergoed met 'garanties van oorsprong andere gassen' afgegeven door Vertogas. De daadwerkelijke waterstof aan de pomp hoeft op basis van de Regeling dus niet per se groen te zijn.

De GvO waarmee een hoeveelheid waterstof wordt vergoed kent een aantal eisen (artikel 8a lid 3), waarvan a. en b. meer procedureel van aard zijn, en c. inhoudelijk. Inhoudelijk moet de GvO waarmee een hoeveelheid waterstof wordt vergoed betrekking hebben op in Nederland geproduceerde hernieuwbare brandstof uit in Nederland geproduceerde elektriciteit, waarbij noch voor de hernieuwbare brandstof noch voor de hernieuwbare elektronen exploitatiesubsidie is betaald (dit laatste wordt geregeld in het nieuwe Besluit energie en vervoer via – voor zover ons bekend – artikel 9a, lid 3).

Reactie H2 Platform

Met betrekking tot artikel 8a van de Regeling energie en vervoer heeft de reactie van het H2 Platform specifiek betrekking op artikel 8a, lid 3 onder c. in combinatie met artikel 9a, lid 3 van het Besluit energie en vervoer. Wat onze reactie dan overigens bemoeilijkt, is dat we het uiteindelijke Besluit energie en vervoer (na verwerking internetconsultatie en reactie Raad van State) nog niet kennen. Onze reactie is dan ook gebaseerd op de tekst van het Besluit zoals dat tijdens de internetconsultatie begin dit jaar voorlag in combinatie met de nu ter consultatie voorgelegde Regeling.

- a) Het eerder voorgelegde Besluit bevatte in de toelichting een uitzondering op de eis dat er geen exploitatiesubsidie mag zijn betaald om voor HBE in aanmerking te kunnen komen: “wanneer de onrendabele top niet geheel door een subsidie gedekt wordt, kan een hernieuwbare brandstofeenheid (HBE) toegekend worden voor het resterende deel van de onrendabele top”. Tevens stelt het genoemde besluit het volgende: “wanneer de onrendabele top geheel door de waarde van een HBE weggenomen is, komt de vorm van hernieuwbare energie niet ook in aanmerking voor subsidie”. Hieruit volgt dat het ook mogelijk is om subsidie te verkrijgen voor zover de onrendabele top nog niet volledig is afgedekt met HBE. **Het H2 Platform bepleit** dat in de uiteindelijke implementatie van Besluit en Regeling het mogelijk is om zowel voor HBE in aanmerking te komen als voor een exploitatiesubsidie op de waterstof. Dit geldt niet alleen voor het aanvullen van exploitatiesubsidie met HBE, maar ook andersom, dus voor het aanvullen van HBE met exploitatiesubsidie. De belangrijkste reden hiervoor is dat de onrendabele top op de productie van hernieuwbare waterstof zodanig groot is dat naar verwachting beide instrumenten nodig zullen zijn om de onrendabele top af te kunnen dekken. De toelichting lijkt ook te suggereren dat een combinatie van HBE en exploitatiesubsidie mogelijk is, maar het Besluit zelf niet. **Het H2 Platform bepleit** derhalve dat de zeer strikte formulering van artikel 9a, lid 3 in het Besluit (maar ook in het reeds bestaande artikel 9, lid 4 in het Besluit) wordt aangepast. Hierin wordt namelijk enkel het volgende gesteld: “Voor gasvormige (of vloeibare) hernieuwbare brandstof die wordt ingeboekt in het register en voor de energie uit hernieuwbare bron met behulp waarvan die hernieuwbare brandstof is geproduceerd, is geen exploitatiesubsidie betaald.” Het artikel zelf en toelichting moeten met elkaar sporen, inclusief duidelijkheid over de wijze waarop de onrendabele top wordt bepaald en onder welke voorwaarden HBE en exploitatiesubsidie gecombineerd kunnen worden. Het systeem dient zodanig transparant te zijn dat investeerders in staat zullen zijn om van te voren een goede inschatting te kunnen maken van het aantal te verwachten HBE en de te verwachten exploitatiesubsidie.

De grondslag voor dit pleidooi van het H2 Platform is als volgt:

- De huidige maximale SDE++ subsidie voor waterstof uit elektrolyse is verre van voldoende om de onrendabele top af te dekken (de subsidie wordt afgekapt op € 300,- per ton berekende CO₂-reductie).
 - De SDE++ is een tendersystematiek waarbij alle CO₂ reducerende technologieën met elkaar in concurrentie staan om uit dezelfde subsidiepot te putten. Technologieën met een lage subsidie-intensiteit (benodigde subsidie per ton vermeden CO₂) staan vooraan in de rij, hernieuwbare waterstof vooralsnog achteraan.
 - Het toegestane aantal subsidiabele draaiuren is beperkt (gemiddeld maximaal 3.000 uur voor waterstof uit elektrolyse), wat kostenverhogend werkt omdat de vaste kosten in een beperkt aantal uren terugverdiend zullen moeten worden.
 - Het H2 Platform acht het HBE-instrument gelet op het voorgaande onmisbaar om de toepassing van hernieuwbare waterstof in de mobiliteit op gang te brengen, in aanvulling op subsidie-instrumenten, omdat beide instrumenten nodig zullen zijn om de onrendabele top af te kunnen dekken om hernieuwbare waterstofprojecten van de grond te laten komen.
 - Om eventuele overstimulering te voorkomen zou in de uitvoering aangesloten kunnen worden bij de werkwijze van de SDE, waarbij het PBL voorafgaande aan een kalenderjaar een voorlopig correctiebedrag publiceert en na afloop van een kalenderjaar een definitief correctiebedrag. Op vergelijkbare wijze zou jaarlijks een bedrag vastgesteld kunnen worden dat de SDE-subsidie en de waarde van de toegekende HBE tezamen maximaal mogen hebben.
- b) De Regeling stelt in artikel 8a, lid 3 onder c. dat noch voor de geproduceerde hernieuwbare brandstof noch voor de hernieuwbare elektriciteit waaruit de brandstof is geproduceerd exploitatiesubsidie mag zijn betaald. **Het H2 Platform bepleit** dat het – in ieder geval gedurende een overgangperiode totdat er voldoende aanbod is van subsidievrije elektriciteit – mogelijk moet zijn om HBE te ontvangen voor geleverde hernieuwbare waterstof die geproduceerd is met hernieuwbare elektriciteit waar nog een exploitatiesubsidie op zit. Hier is een aantal redenen voor:
- De Regeling hanteert deze eis ook niet voor batterij-elektrisch waarbij het gridgemiddelde groen mag meetellen. Door deze eis ontbreekt een level playing field tussen beide oplossingen.
 - Vanuit staatsteun is er geen reden om beide vormen van ondersteuning uit te sluiten. Voor het voorkomen van overstimulering volstaat het om de Milieusteunkadertoets uit te voeren. Deze toets ziet er op toe dat er geen buitensporige winsten worden gemaakt met behulp van subsidie, zie ook eerder genoemd punt a) en verderop punt c).
 - Het kabinet wil offshore windenergie in de toekomst in beginsel subsidievrij aanbesteden; nu is het aanbod van subsidievrije elektriciteit nog beperkt. Los daarvan is niet gezegd dat deze subsidievrije elektronen zondermeer beschikbaar komen voor elektrolyzers.
 - Veel bedrijven werken met een portefeuille van hernieuwbare elektriciteit, waarbij een deel wel en een deel niet gesubsidieerd kan zijn. De verhouding tussen beide delen kan bovendien fluctueren in de tijd wat een ingewikkelde administratie nodig maakt.
 - Een bepaalde bron van hernieuwbare energie – bijvoorbeeld een windpark – kan gedeeltelijk met en gedeeltelijk zonder exploitatiesubsidie opereren. Is het dan mogelijk om voor het produceren van hernieuwbare waterstof gebruik te maken van het deel zonder exploitatiesubsidie?
- c) De EU acht het bieden van exploitatiesteun in combinatie met een leverings- of bijmengverplichting – in casus het stapelen van SDE++ en HBE – in specifieke omstandigheden expliciet

aanvaardbaar, zo blijkt uit een richtsnoer van de Europese Commissie ¹. In lijn hiermee heeft de Europese Commissie in 2018 aan Italië goedkeuring verleend voor het bieden van staatssteun, terwijl er een leverings- of bijmengverplichting voor biobrandstoffen gold. De gehanteerde redenering past naadloos op de huidige positie van groene waterstof in de transportmarkt en zou volgens het H2 Platform kunnen dienen om waterstof uit met SDE beloonde elektronen voor HBE in aanmerking te laten komen.

- d) Artikel 8a, lid 3 onder c. van de voorliggende Regeling maakt HBE voor geïmporteerde hernieuwbare waterstof onmogelijk. Het H2 Platform betreurt dit onder verwijzing naar de RED 2 en de eerdere reactie die begin dit jaar is ingediend bij de internetconsultatie van het concept Besluit energie en vervoer (zie bijlage 1). Zoals beschreven in de Nederlandse Kabinetsvisie waterstof en de Europese waterstofstrategie is het van belang dat internationale waterstofketens worden opgezet, in aanvulling op lokale waterstofproductie. De constante beschikbaarheid van hernieuwbare elektriciteit in Noordwest-Europa is onvoldoende om aan de toekomstige vraag naar hernieuwbare waterstof te voldoen en de voorziene bijdrage te leveren aan de klimaatdoelen. Voor het opzetten van internationale waterstofketens is het essentieel dat groene waterstof (en waterstofdragers) als hernieuwbaar worden erkend bij aankomst in Nederland en kunnen meetellen voor de Nederlandse verplichtingen voor hernieuwbare energie onder de RED 2. **Het H2 Platform bepleit** daarom om onder Art. 8a van de Regeling ook in het buitenland geproduceerde hernieuwbare brandstoffen, zoals groene waterstof, te erkennen zodat deze in aanmerking kan komen voor HBE. In onze optiek kunnen deze in het buitenland geproduceerde hernieuwbare brandstoffen worden meegeteld in de Europese doelstellingen onder artikel 3/7 van de RED 2 zodra de Delegated Acts bekend zijn. Daarbovenop wordt met het toestaan van hernieuwbare brandstoffen uit het buitenland voorgesorteerd op het recent gepubliceerde voorstel voor herziening van de RED 2. Hierin wordt gekeken naar de consumptie van hernieuwbare brandstoffen waardoor in het buitenland geproduceerde hernieuwbare brandstoffen in ieder geval onder de Europese doelstellingen vallen (indien goedgekeurd in deze vorm).

2. Tijdelijkheid vergroeningssystematiek

Uit de toelichting op de Regeling blijkt dat de vergroeningssystematiek voor hernieuwbare gasvormige en vloeibare hernieuwbare brandstoffen met behulp van GvO's in principe tijdelijk is, in afwachting van voor deze brandstoffen geldende (dat wil zeggen door de Europese Commissie erkende) vrijwillige internationale systemen als bedoeld in artikel 30 van de Richtlijn hernieuwbare energie.

Reactie H2 Platform

Bedrijven hebben baat bij langjarige duidelijkheid. Het nemen van een investeringsbesluit terwijl de spelregels tussentijds (kunnen) gaan wijzigen zorgt voor veel onzekerheid. **Dat pleit volgens het H2 Platform** voor het voor langere tijd vastleggen van een robuuste en goed werkbare

¹ 'Daarnaast zal de Commissie oordelen dat de steun het niveau van de milieubescherming niet verhoogt — en dus niet verenigbaar kan worden verklaard met de interne markt — indien de steun wordt toegekend ten behoeve van biobrandstoffen waarvoor een leverings- of bijmengverplichting geldt, tenzij een lidstaat kan aantonen dat de steun beperkt is tot duurzame biobrandstoffen die te duur zijn om deze alleen met een leverings- of bijmengverplichting op de markt te brengen.' — *Richtsnoeren staatsteun ten behoeve van milieubescherming en energie 2014 – 2020' in hoofdstuk 3.3 (randnummer 114).*

vergroeningssystematiek. We houden er rekening mee dat de vereisten van Gedelegeerde Handeling op basis van Artikel 27 van de RED 2 verwerkt worden in de definitieve versie van de Regeling, die uiterlijk eind dit jaar moet worden afgerond. We willen daarbij aanbevelen om ook daarvoor zo mogelijk gebruik te maken van de GvO's waar nu in de Regeling voor gekozen wordt, zodat op basis van informatie op de GvO's aan de criteria getoetst kan worden. Latere wijzigingen worden idealiter ruim van tevoren aangekondigd richting de markt, zodat – voor zover mogelijk – hierop geanticipeerd kan worden.

3. HBE voor hernieuwbare waterstof in raffinageprocessen

Directe toepassing van hernieuwbare (gasvormige) waterstof in brandstofcelvoertuigen en toepassing van hernieuwbare waterstof in (vloeibare) synthetische brandstoffen zijn routes die op grond van het concept Besluit en de concept Regeling energie en vervoer voor HBE in aanmerking komen. De RED 2 staat ook toe dat hernieuwbare waterstof die (in plaats van grijze waterstof) wordt ingezet in raffinageprocessen voor benzine/diesel met HBE worden beloond. In de voorliggende concept Regeling energie en vervoer wordt deze route niet geopend.

Reactie H2 Platform:

- a) **Het H2 Platform bepleit** dat ook hernieuwbare waterstof, die in plaats van grijze waterstof wordt ingezet in raffinageprocessen voor benzine en diesel, in aanmerking komt voor HBE. De RED 2 vraagt de lidstaten expliciet dit toe te passen. Deze route ondersteunt het van de grond krijgen van productie en toepassing van hernieuwbare waterstof door het creëren van een eerste markt voor grootschalige elektrolyse en het wegnemen van (technologische) barrières en leidt tot CO₂ reductie.
- b) Wij hebben begrepen dat het ministerie van IenW over deze route wel als zorg heeft, dat deze in vergelijking met beide andere routes het eenvoudigst en goedkoopst te realiseren is en daardoor ongewenst ten koste zou kunnen gaan van beide andere routes (waar we het binnen de energietransitie uiteindelijk toch van moeten hebben). Wij delen deze zorg momenteel niet:
 - Toepassing in raffinageprocessen is weliswaar de goedkoopste optie, maar de directe toepassing in brandstofcelvoertuigen is naar verwachting toch interessanter, omdat de te vervangen referentie ook een stuk duurder is (hernieuwbare waterstof concurreert hier met benzine en diesel in plaats van met grijze waterstof).
 - Naar verwachting duurt het nog even voordat met hernieuwbare waterstof geproduceerde synthetische brandstoffen grootschalig worden toegepast, omdat hernieuwbare alternatieven (biobrandstoffen) voorlopig fors goedkoper zijn (evenals fossiele brandstoffen) en het verschil voorlopig niet met HBE zal kunnen worden gedicht.
- c) Op termijn gaan we naar volledig emissievrij elektrisch vervoer met batterijen en waterstof. Daarom zou deze route tijdelijk kunnen zijn. Dan helpt deze route de opschaling van hernieuwbare waterstof tot het moment waarop elektrisch vervoer met batterijen en waterstof algemeen is.

4. BKE systematiek en blauwe waterstof

In de Nota van toelichting bij het begin dit jaar ter consultatie voorgelegde Besluit energie en vervoer staat dat de BKE systematiek op een later moment wordt geïntroduceerd. In de nu voorliggende Regeling energie en vervoer zien wij de BKE niet direct terug.

Reactie H2 Platform:

- a) Voor het stimuleren van de productie en toepassing van zogenoemde blauwe waterstof (waterstof van fossiele herkomst, waarbij de CO₂ wordt afgevangen en opgeslagen) is de BKE systematiek perspectiefrijk / essentieel. Wij bepleiten een zo spoedig mogelijke introductie van de BKE systematiek. Om dit concreet te maken stellen wij voor om een doelstelling te noemen voor de introductie van de BKE zodat marktpartijen zich hierop voor kunnen bereiden. Gezien het feit dat de eerste blauwe waterstofprojecten vanaf 2024 worden verwacht, **bepleit het H2 Platform** de introductie van de BKE per 2024 of 2025.
- b) Als 2024 of 2025 niet haalbaar is, zal nog geruime tijd een stimulans voor blauwe waterstof ontbreken. In dat geval reiken wij graag een aanvullende optie aan voor het stimuleren van blauwe waterstof. Voor zogenoemde RFNBO's (renewable fuels of non biological origin) waaronder hernieuwbare waterstof, geldt een in de RED 2 voorgeschreven emissiereductie van minimaal 70%. Als er sprake is van hernieuwbare waterstof met een hoger reductiepercentage dan 70%, zou het dan mogelijk kunnen worden gemaakt dat blauwe waterstof wordt bijgemengd onder behoud van de volledige beloning met HBE?

5. Directe lijn

Reactie H2 Platform:

In artikel 1 van de concept Regeling staat een begripsbepaling van directe lijn. Het H2 Platform vraagt zich af waarom voor een andere – veel nauwere – definitie is gekozen dan in de RED 2 zelf vernoemd staat. Daarnaast is een directe lijn al vastgelegd in de Elektriciteitswet op een manier die goed aansluit op de RED 2. **Het H2 Platform bepleit** een eenduidige definitie van directe lijn conform de RED 2 en de reeds bestaande definities.

Uit de definitie van directe lijn in de Regeling gecombineerd met artikel 8a over het inboeken van waterstof en artikel 9 over het inboeken van elektriciteit maakt het H2 Platform voorts op, dat de directe lijn zoals nu in de implementatie van de RED 2 verwerkt enkel betrekking heeft op elektriciteit geleverd aan BEV en niet op waterstof geleverd aan FCEV. **Mocht deze interpretatie onjuist zijn, dan bepleit het H2 Platform** verduidelijking op dit punt van de betekenis van directe lijn voor de levering van waterstof aan transport (bij een directe lijn zou er sprake moeten zijn van 100% geleverde hernieuwbare waterstof en volledige toerekening van HBE).

Bijlage 1 – import van hernieuwbare waterstof

De RED 2 maakt import van hernieuwbare waterstof en dat vervolgens meetellen voor de nationale doelstellingen (en met HBE belonen) mogelijk. Het Besluit en de Regeling energie en vervoer sluiten dit echter uit. De reactie die het H2 Platform hierop heeft gegeven bij de internetconsultatie van het concept Besluit energie en vervoer begin 2021 luidt als volgt:

- a) In het voorliggende concept Besluit energie en vervoer zien wij geïmporteerde hernieuwbare waterstof dan wel hernieuwbare brandstof van niet biologische oorsprong (RFNBO) niet terug. Onze vraag is welke redenen maken dat geïmporteerde hernieuwbare waterstof dan wel RFNBO en het met HBE belonen daarvan niet is opgenomen in het besluit; ons voorstel is dit alsnog in het Besluit energie en vervoer op te nemen.
- b) Statistische overdracht kan worden geregeld tussen lidstaten (al is dit nog niet geautomatiseerd en kosten afspraken hierover tussen lidstaten de nodige tijd). Wij pleiten ervoor dat geïmporteerde hernieuwbare waterstof ook in aanmerking kan komen voor HBE onder de voorwaarde dat het hernieuwbare karakter van die waterstof niet tevens in het land van herkomst wordt geclaimd. Dit geldt evenzeer voor import uit niet EU-landen; hierover zijn ons inziens specifieke afspraken noodzakelijk en wenselijk. Wij pleiten ervoor dat Nederland bevordert dat dit per 1 januari 2022 is gerealiseerd, tegelijk met de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel. In hoeverre speelt dit vraagstuk in EU-verband c.g. in hoeverre heeft Nederland dit op EU-niveau aangekaart of is Nederland bereid dit aan te kaarten?
- c) Wij stellen daarnaast voor om, als alternatief voor statistische overdracht, toe te werken naar een (Europees) certificatiesysteem voor alle hernieuwbare en low carbon gassen en vloeibare brandstoffen. Op deze wijze kan dubbeltelling door leverende en ontvangende staten van hernieuwbare waterstof worden voorkomen. Voor hernieuwbare elektriciteit is dit niet aan de orde, maar voor hernieuwbare waterstof mogelijk wel, aangezien dat net als biofuels kan worden opgeslagen en over lange afstanden getransporteerd². Kan het ministerie van IenW hierop ingaan?
- d) Het huidige systeem voor de import van hernieuwbare biobrandstoffen uit niet-EU landen is de juiste referentie voor de import van hernieuwbare waterstof dan wel hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong (RFNBO) uit niet-EU landen. Gegeven het feit dat dit systeem al in werking is voor niet-EU landen pleiten we voor aansluiting van hernieuwbare waterstof bij dit systeem. Desgewenst zouden de certificatiemechanismen kunnen verifiëren dat de hernieuwbare elektriciteit in het land van de RFNBO productie niet door een andere entiteit opgeëist kan worden; dit behoeft geen gouvernementele interventie.
- e) Het maken van nieuwe bindende bilaterale of multilaterale afspraken met niet-EU landen is een tijdrovende exercitie. Om de kansen voor de Nederlandse economie en klimaatdoelstellingen op korte termijn te benutten is het van belang dat voldoende ruimte wordt geboden aan de import van hernieuwbare waterstof dan wel RFNBO's. Om deze reden pleiten wij voor een uitbreiding van het hiervoor genoemde systeem voor de import van hernieuwbare biobrandstoffen uit niet-EU landen of een alternatieve vrijwillige regeling dat dubbeltelling in niet-EU landen kan voorkomen.

² Zie ook de Raadsconclusie 4.15: To give consumers a choice by disclosing the origin of gases, their CO₂ and other greenhouse gas footprints across the whole life cycle including transport as well as their production mode and the overall fuel mix, aiming for an EU standard, while ensuring traceability throughout the value chain and making use of the standardisation efforts already made.

<https://www.consilium.europa.eu/media/47373/st13976-en20.pdf>